

El Cercle d'Economia, juntament amb el CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs), us ofereix cada mes una anàlisi breu de la situació geopolítica global

---

Les claus geopolítiques del mes

Febrer 2023

Catàstrofes humanes i naturals

Pol Morillas, director, CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

La guerra d'Ucraïna es va tornant crònica. El suport militar occidental a Ucraïna segueix el mateix patró des del començament de la guerra: declaracions polítiques inequívocament favorables a la victòria d'Ucraïna, estratègia de suport bèl·lic incremental i sostingut i cautela per la possible reacció russa a allò que el Kremlin pugui considerar una implicació directa d'Occident en el conflicte. A conseqüència d'aquesta estratègia i tenint en compte l'equilibri de forces en el camp de batalla, el dilema al cap d'un any de guerra continua sent el mateix: fins a quin punt els occidentals estan disposats a subministrar l'armament ofensiu a Ucraïna perquè venci i això quin risc d'escalada comporta davant les amenaces russes.

Fins ara aquesta situació ha derivat en un equilibri de forces entre Rússia i Ucraïna, mentre s'espera que les mobilitzacions addicionals de soldats russos siguin operatives i també la contraofensiva que es preveu entre el març i l'abril, amb la millora de les condicions meteorològiques. Zelensky insisteix que si els occidentals no lliuren el material ofensiu que demana, això equivaldrà a reduir les possibilitats de victòria ucraïnesa i a arribar sempre uns quants mesos tard a contrarestar els avanços russos. Després del compromís d'enviar els tancs alemanys Leopard 2, els britànics Challenger 2 i els americans Abrams M1, Zelensky pressiona ara per aconseguir avions de combat F-16. La línia per als occidentals continua sent rosa i no vermella; és a dir, no descarten enviar avions de combat en el futur, però també són conscients que els F-16 tenen una capacitat destructiva molt alta i que els ucraïnesos els podrien fer servir per atacar territori rus, la qual cosa, inevitablement, faria que el Kremlin considerés que

Occident s'ha involucrat directament en el conflicte i, per tant, faria pujar el risc d'escalada i d'internacionalització de la guerra. Sobre el terreny, sembla que ara l'armament més determinant són els míssils de llarg abast que permetin a Ucraïna allunyar les seves línies de defensa de l'ofensiva russa. Les previsions que el conflicte s'agreugi a la primavera fan témer una nova catàstrofe en vides humanes i la destrucció d'infraestructures.

On són “els altres russos”? La pregunta es respon de pressa: molts, oprimits a casa; d'altres, a l'exili. A mesura que Putin incrementa els recursos per a la guerra amb noves mobilitzacions, que les mesures restrictives i les sancions occidentals fan efecte en l'economia russa i que el debat públic sobre el que ha deixat de ser una “operació militar especial” augmenta, la guerra s'acosta a les cases de la població russa. Però, tot i això, sorprèn el reduït grau d'oposició a la guerra que tenen “els altres russos”, els que critiquen l'estratègia del Kremlin i dubten de la conveniència d'una guerra d'agressió que es va tornant crònica.

Per a aquestes veus crítiques, el grau tan baix d'oposició a Putin en la societat russa és incompreensible i allunya les possibilitats de protestes i desestabilització del règim, necessitat última perquè la mentalitat imperial del Kremlin canviï. Molts dels crítics, tant si són a Ucraïna, a l'exili, com a l'interior de Rússia, veuen com Putin ha aconseguit inculcar la por en la població, la qual, segons les poques enquestes disponibles, continua amb un alt grau de suport a la guerra (vegeu [aquesta enquesta](#) del centre Levada, que situa al voltant del 75% el suport a les accions de l'exèrcit rus a Ucraïna). Aquesta situació sorprèn més si es pren en consideració que, a diferència d'altres dictadures fèrries com la de Bielorrússia, a Rússia encara es poden consultar fonts d'informació contràries a l'ofensiva o veure a Youtube i a les xarxes socials el que no s'emet en els mitjans de comunicació controlats pel Kremlin.

Aquests debats van estar molt presents en una trobada coorganitzada pel CIDOB a Madrid, a instàncies del Ministeri d'Afers Estrangers, que va permetre a l'organització Memorial, Premi Nobel de la Pau el 2022, reunir-se fora de Rússia per primera vegada des de l'ofensiva. Per a aquests “altres russos”, la millor manera que té Occident de promoure el canvi a Rússia és la victòria d'Ucraïna, mentre que els crítics amb l'organització reclamen que s'oposi al Kremlin de manera més clara.

Ucraïna a la UE. Després de l'acollida de Zelensky a Washington, el recorregut per Europa l'ha portat al Regne Unit, França i Brussel·les, on ha rebut missatges reiterats de suport i ha instat els europeus a perseverar en l'enviament d'armament i en el suport polític i econòmic al seu país. Davant el Parlament Europeu, Zelensky va reclamar el futur europeu d'Ucraïna, un cop la UE li va obrir les portes el juny del 2022 i li va atorgar l'estatus de candidat a l'adhesió. Entre bastidors, però, molts líders dubten que l'adhesió es pugui acomplir en el lapse tan curt que tothom sembla que expressa en públic. França, per exemple, fa molt de temps que insisteix que abans de noves adhesions, cal revisar profundament el disseny institucional de la UE. Els països

que ja eren candidats reclamen que se segueixi una lògica de “first come, first served”, i que la rapidesa amb Ucraïna no redueixi les possibilitats dels qui ja fa temps que van reformant els sistemes polítics, econòmics i legals per adaptar-se als requisits de l'adhesió. Esquemes nous de cooperació, com la Comunitat Política Europea, continuen sense un full de ruta clar. Zelensky, en canvi, conscient que l'ajuda de la UE només pot ser política i econòmica (no militar, que depèn dels estats membres), reclama que les negociacions per a l'adhesió comencin el 2023.

Abans que els estats membres accedeixin a negociar l'adhesió, la Comissió Europea ha d'emetre un informe sobre la capacitat d'Ucraïna d'adaptar-se als requisits comunitaris, que sembla lluny d'assolir en tots els aspectes: el sistema polític ucraïnès continua subjecte a dinàmiques de corrupció, té un estat de dret i una capacitat d'adaptar-se al patrimoni comunitari febles i un desenvolupament econòmic molt per sota del de qualsevol estat de la UE. La gran capacitat agrícola que té comprometria el funcionament de la Política Agrícola Comuna, la qual cosa en fa preveure una necessària reforma abans de qualsevol avanç en l'adhesió. La reforma de la PAC seria polèmica en països com França, poc inclinada d'entrada a ampliacions.

En un altre dels països que la UE va fer candidat després de la guerra, Moldàvia, el govern proeuropeu ha dimitit després de mesos d'instabilitat interna per l'alça dels preus de l'energia, la convocatòria de manifestacions liderades per l'oposició prorussa i pels esforços des de Transítria, territori controlat per separatistes prorussos, de desestabilitzar el país.

La política del terratrèmol. Les víctimes del terratrèmol a Turquia i Síria continuen pujant i ja superen els 30.000 morts. La tragèdia es multiplica en una zona d'alta activitat sísmica i també d'un baix nivell de desenvolupament socioeconòmic, amb construccions molt poc preparades per aguantar terratrèmols de la magnitud del de la nit del 5 de febrer. A Turquia augmenten les crítiques al govern d'Erdogan, després d'anys de deriva autoritària, per la dificultat per donar l'abast en les tasques de rescat i ajuda als afectats. Falten medicines i equips d'emergència, i l'oposició critica Erdogan per la mala gestió de la tragèdia i per les pràctiques de corrupció en el sector de la construcció, amb la mirada posada en les eleccions generals, que, si no s'endarrereixen pel terratrèmol, s'han de celebrar el 18 de juny. Sis formacions oposidores han creat una aliança política, que espera capitalitzar el descontentament generalitzat de la població per la crítica situació econòmica del país, on la inflació i la depreciació de la lira turca han assolit nivells històrics.

A Síria, aquesta tragèdia s'afegeix als dotze anys de conflicte intern i la dictadura de Bashar al-Assad. Un dels epicentres de la Primavera Àrab ha vist com les protestes per l'enderrocament del règim desembocaven en una dramàtica guerra civil i en un enduriment de la dictadura d'Al-Assad, fins i tot després de la promesa incomplerta dels Estats Units d'intervenir-hi en cas que es travessés la línia vermella de fer servir armes químiques contra la població civil. Avui el món conviu amb el brutal règim d'Al-Assad, que té Rússia com a principal valedor. Dotze anys de

guerra han deixat un país desestructurat i amb part del territori sota el control de milícies i grups armats, cosa que ha dificultat enormement enviar-hi ajuda humanitària després del terratrèmol. Al-Assad ha impedit que l'ajuda arribés a zones afectades com Idlib, on no hi ha un interlocutor clar per negociar-hi el pas de combois humanitaris. El règim d'Al-Assad i la destrucció del país han estat els principals responsables que l'ajuda no hagi arribat a les regions afectades pel terratrèmol, i no pas el règim de sancions imposat per la UE, que ha utilitzat el Mecanisme d'Emergència per vehicular la seva assistència.

L'estat dels Estats Units. Biden va pronunciar el 7 de febrer el discurs anual sobre l'estat de la Unió. Molts esperaven un altre senyal d'inconsistències o errors en les seves compareixences públiques, però potser ha estat el discurs més enèrgic i loquaç que ha pronunciat durant la seva presidència. Hi va presentar una recepta que es basa a reforçar els programes socials, una política econòmica proteccionista i de suport a la política industrial – seguint la lògica de la *Inflation Reduction Act*– i uns quants apunts de política exterior, on la confrontació amb la Xina continua sent la principal preocupació estratègica. Pocs dies abans del discurs, va mostrar la seva determinació contra la Xina destruint un globus espia xinès que va sobrevolar el territori americà (se'n van identificant més). És una acció que [alguns](#) interpreten com la necessitat de mostrar-se fort davant un Congrés dominat pels Republicans i per contrarestar les dures crítiques a la seva política de distensió amb Xi Jinping després de la trobada bilateral a Indonèsia.

Més que tractar de convèncer els Republicans centristes, Biden es va esforçar per presentar-se com un líder capaç d'afrontar amb garanties els dos anys de mandat que li queden. També va ser un discurs que fa entendre la seva voluntat de presentar-se a la reelecció, encara sense l'anunci oficial, tingui Trump com a rival o no. El repte de la seva segona candidatura, a més que si guanyés es convertiria en el president en exercici de més edat (82 anys, i 86 en acabar el mandat), és trobar un recanvi de Kamala Harris, que continua brillant per la seva absència. La popularitat del president sembla estancada al voltant del 45 %, una xifra no tan baixa en comparació amb altres presidents en l'equador del mandat. La seva millor [carta](#) continua sent la seva personalitat “tranquil·la i simpàtica”.

Pol Morillas
12 de febrer de 2023

Amb la col·laboració de:

CIDOB years 50